

DZIECKO W WIEKU WCZESNOSZKOLNYM JAKIEGO NIE ZNAŁEŚ !

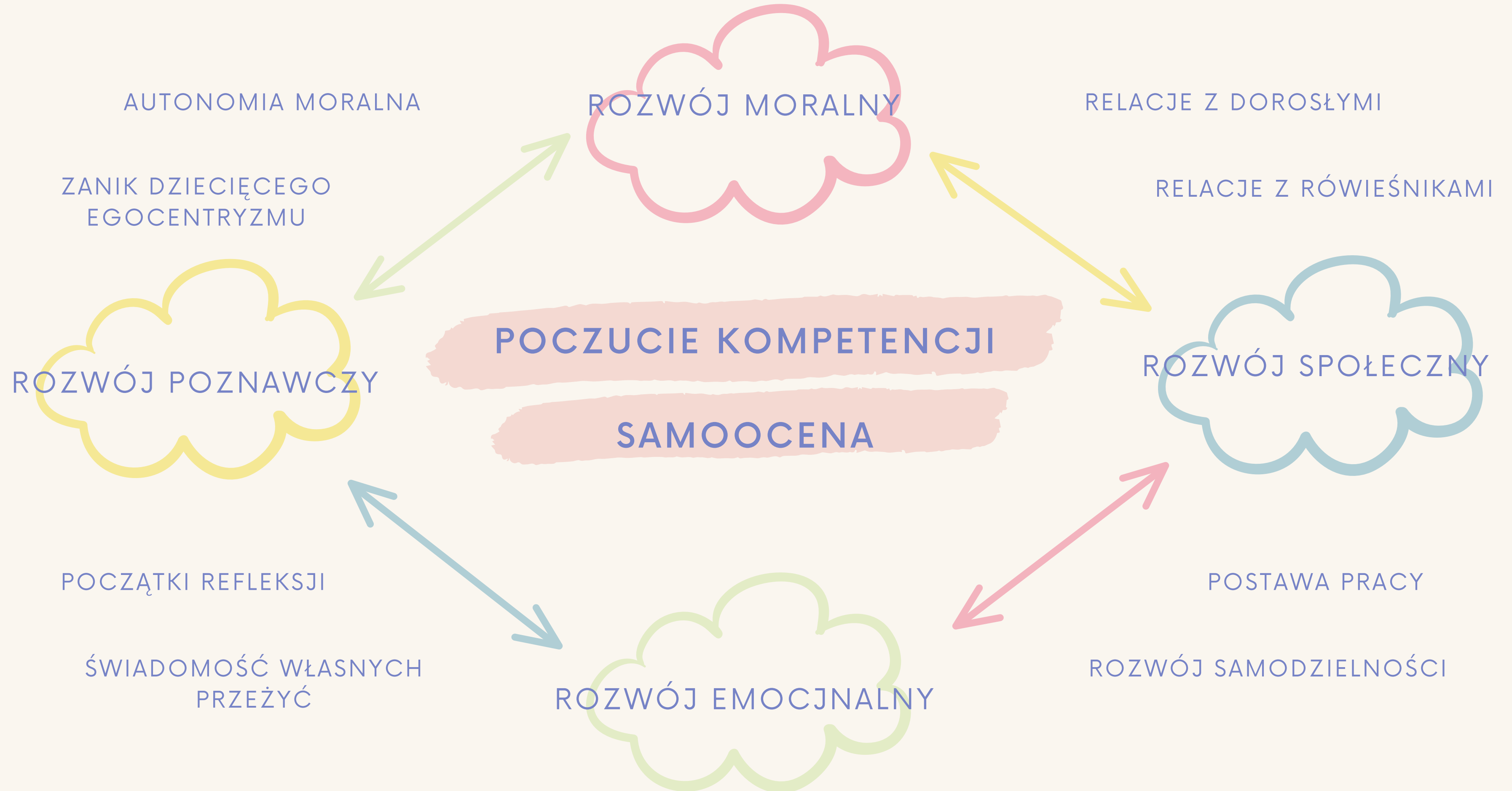
Przygotowały Alicja Misztal, Magdalena Lisewska, Natalia
Sarna, Ewa Rydzyńska

Okres szkolny, trwający od 6.-7. do 10.-12. roku życia, jest ostatnim etapem dzieciństwa w rozwoju człowieka, dlatego bywa nazywany dzieciństwem późnym lub dojrzałym. Choć etap ten wyraźnie przynależy do dzieciństwa, z pewnej perspektywy można go także ujmować jako pierwszy krok w świecie dorosłych. Dziecko podejmuje najważniejszą dla tego wieku, zupełnie nową dla siebie rolę ucznia. Ostatnie lata tego przedziału wiekowego to znaczy okres od 10 do 12 lat, są przełomowe, bo dziecko wciąż jedną nogą stoi w dzieciństwie, a drugą wkracza już w nastoletniość. Trzeba być gotowym na zaakceptowanie wyjątkowości danego dziecka, na rozpoznanie jego odmienności i na wspieranie go odpowiednio do tego, jakie cechy posiada i jakich nie, a nie zgodne z naszym przekonaniem, jakim ono jest, tym bardziej niezgodnie z tym, jakie chcielibyśmy, aby było.

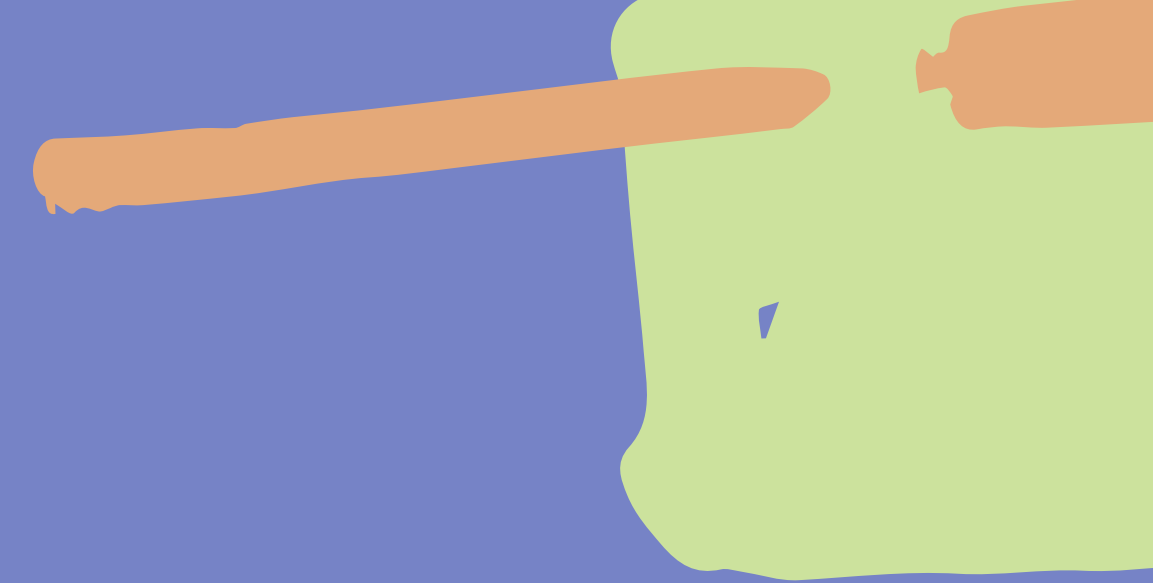

OBSZARY ZMIAN W WIEKU SZKOLNYM

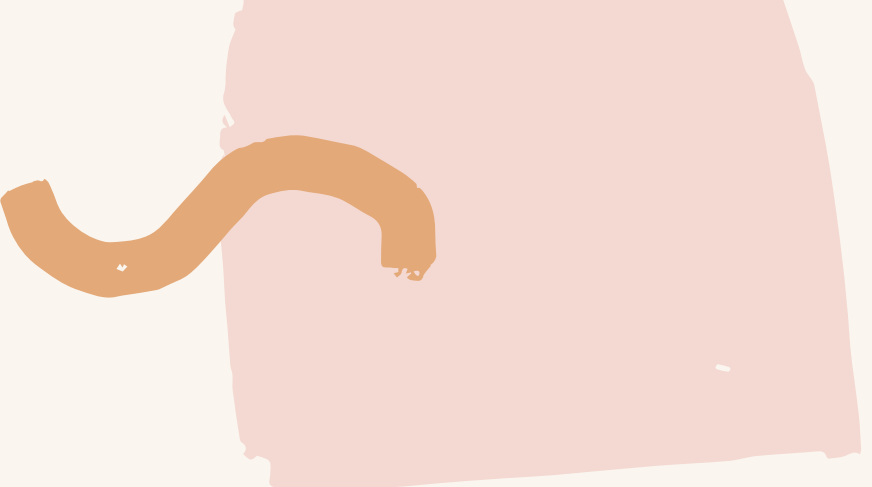
ROZWÓJ FIZYCZNY

Pod względem fizycznym jest to etap znacznej stabilności. Wzrost przebiega harmonijnie, bez gwałtownych skoków, takich jak w nastoletniości, choć oczywiście może to wyglądać różnie u różnych dzieci. Stają się bardziej smukłe. Jediną poważną zmianą jest utrata zębów mlecznych, która czasami dobiega końca dopiero po ukończeniu 12 lat.

Na rozwój motoryczny korzystnie wpływają zajęcia sportowe. Jednak, jak pisze Helen Bee (2004), aby skutecznie i na wiele lat zachęcić do nich dzieci wchodzące w okres szkolny, należy przestrzegać kilku zasad.

Po pierwsze, pozwolić dziecku na wypróbowanie kilku dyscyplin, by mogło wybrać tę, która przynosi mu najwięcej satysfakcji.

Po drugie, należy wybierać te dyscypliny, które nie wymagają zbyt wysokiego poziomu koordynacji, na przykład wzrokowo-ruchowej, gdyż dzieci dopiero stopniowo ją rozwijają.

Po trzecie, nie należy przywiązywać zbyt dużej wagi do współzawodnictwa, a raczej starać się, by aktywność ruchowa była dla wszystkich dzieci, także dla tych, które nie potrafią jeszcze bardzo sprawnie rzucić piłką czyjej kopnąć, źródłem przyjemności.

Oprócz motoryki dużej dla rozwoju umiejętności szkolnych jeszcze większe znaczenie ma postęp w zakresie koordynacji i precyzji tak zwanej małej motoryki, która umożliwia sprawne wykonywanie drobnych ruchów przy pisaniu, grze na instrumentach, rysowaniu, wycinaniu i tym podobnych.

ROZWÓJ POZNAWCZY

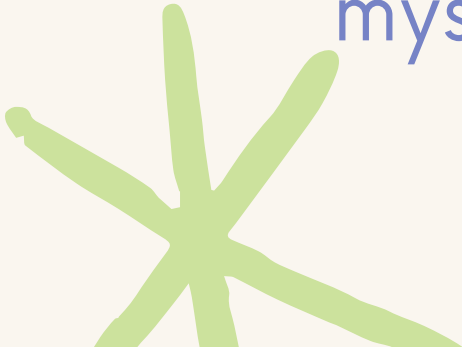

W następstwie doświadczeń zdobytych we wcześniejszych okresach rozwoju oraz ze względu na proces dojrzewania ośrodkowego układu nerwowego i nowe wymagania, które są kierowane wobec małego ucznia w wieku szkolnym, następują ważne zmiany w zakresie procesów poznawczych.

**Najważniejsze
procesy
rozwojowe w
sferze
poznawczej**

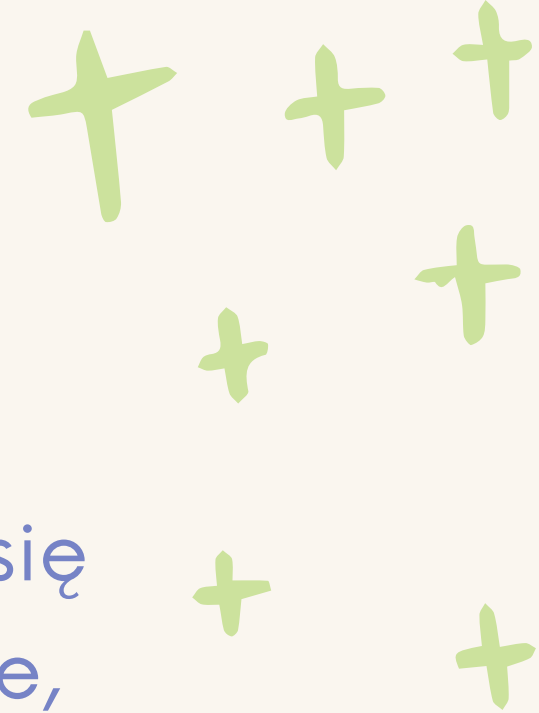
- Wydłużenie trwania aktywnej uwagi
  - Wzrost pojemności pamięci
  - Dowolność pamięci
  - Odwracalność operacji umysłowych
  - Zdolność do decentracji
  - Opanowanie zasady zachowania stałości
  - Rozwój czynności umysłowych, tj. klasyfikowanie, szeregowanie
  - Przełamanie egocentryzmu w mowie i myśleniu
-

Stadium operacji konkretnych

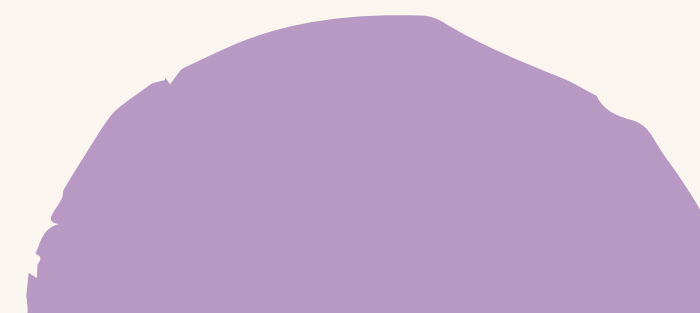
Okolo 6/7 r.ż . Dzieci stają się zdolne do operacji umysłowych - zaczynają rozumować w sposób systematyczny oraz usiłują rozwiązywać problemy logicznie. Piaget nazywa to stadium operacji konkretnych, do których zalicza:

- Szeregowanie (seriacja), czyli zdolność Umysłowego porządkowania przedmiotów pod względem pewnej wielkości
- Klasyfikowanie, czyli zdolność do grupowania przedmiotów pod względem określonego kryterium na podstawie podobieństwa między nimi
- Pojęcia liczbowe. Zdolności szeregowania i klasyfikowania, zdaniem Piageta, pomagają w rozwinięciu zdolności pojmowania liczb.
- Zasada zachowania stałości, czyli uzmysłowienie sobie, że podstawowe cechy przedmiotu nie zmieniają się, mimo że pozornie zmienia się ich wygląd.

Rozwój pamięci i strategii zapamiętywania

W okresie szkolnym istotne zmiany dokonują się w zakresie posługiwania się strategiami pamięciowymi. Już dwulatki potrafią wykorzystywać pierwsze, prymitywne strategie pamięciowe, ale dopiero w wieku szkolnym znacznie wzrasta częstość oraz skuteczność ich stosowania. Związane jest to z pojawiającą się na początku wieku szkolnego zdolnością celowego zapamiętywania. Młodsze dzieci posługują się daną strategią w konkretnej sytuacji, gdy zostaną jej nauczone i gdy się im o tym przypomina, natomiast rzadko spontanicznie używają strategii pamięciowych, nie potrafią też ich uogólniać i zastosować przy innym typie zadań. Uczniowie wykorzystują posiadane strategie w coraz nowych dziedzinach i coraz to bardziej umiejętnie. Wybór opanowanych strategii ulega również rozszerzeniu, co pozwala skorzystać z kolejnej, gdy wcześniejsza okazała się zawodna.

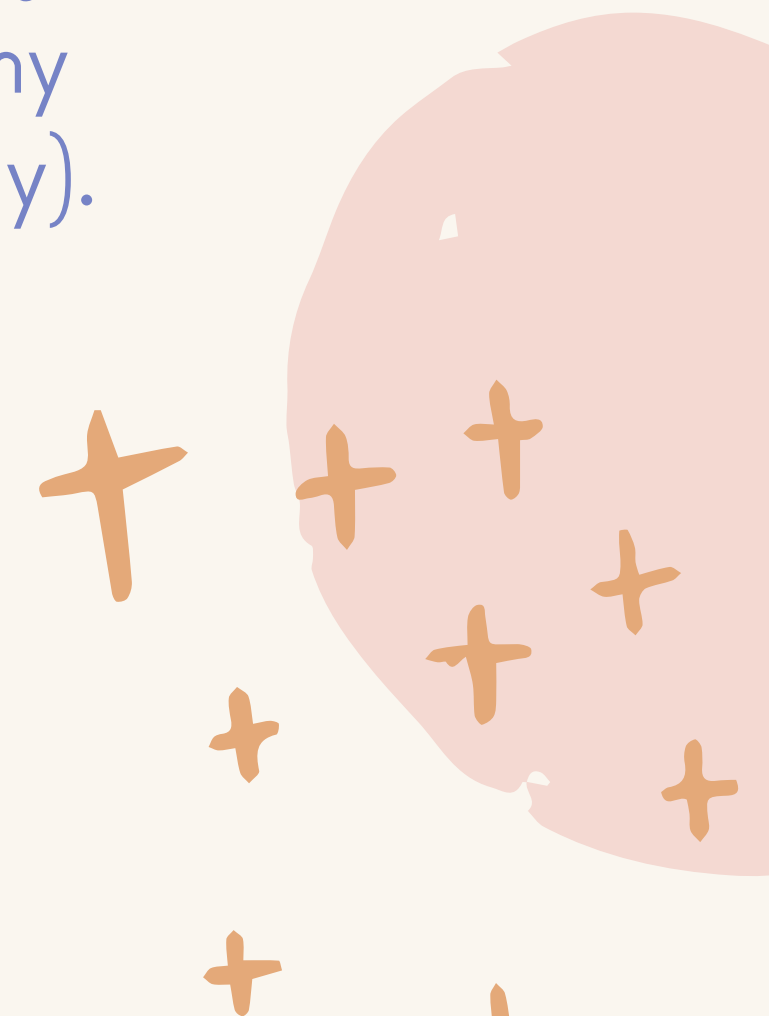
W wieku szkolnym możliwe jest także doskonalenie metapamięci, czyli wiedzy o zapamiętywaniu. Dziecko zaczyna bowiem coraz lepiej zdawać sobie sprawę z tego, co wie, jakie są słabe, a jakie mocne strony jego pamięci, co w jego przypadku poprawia, a co pogarsza zdolność zapamiętywania (jedno dziecko, gdy uczy się wiersza, recytuje go, chodząc po pokoju, inne próbuje go zaśpiewać, wykorzystując jakąś dobrze znaną melodię, jeszcze inne przepisuje wiersz na duży arkusz, który wiesza nad biurkiem, by móc często na niego spoglądać) i jakie postępy osiąga w treningu swych umiejętności. Uczniowie potrafią oceniać skuteczność poszczególnych strategii, modyfikować te, które nie przynoszą zadowalających rezultatów, dopasowywać do swojego stylu uczenia się wskazówki dotyczące tego, jak się uczyć, które otrzymują od dorosłych i innych rówieśników.

WYOBRAŹNIA

Wyobrażanie sobie oznacza zdawanie sobie sprawy z percepcji (dźwięku, obrazu, zapachu), która nie jest akurat dostępna naszym zmysłom, a nawet fizycznie nie istnieje. Wiąże się z pamięcią (wyobrażamy sobie wspomnienia), planowaniem (wyobrażamy sobie nasz cel) i empatią (wyobrażamy sobie co czuje ktoś inny).

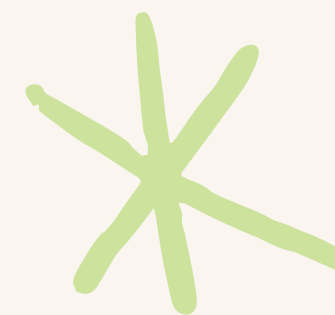

Dziecko używa wyobraźni od najwcześniejszych lat, ale przed 5 czy 6 rokiem życia często ma trudności z odróżnieniem rzeczywistości od fantazji. Dzięki rozwijającej się wyobraźni w wieku od 6 do 12 lat może poznawać świat na innej drodze niż poprzez zmysły, gdyż potrafi wyobrazić sobie nieskończone ogromne niebo i galaktyki, a także nieskończone małe cząsteczki i atomy. Może wylądować w odległej przeszłości lub na tajemniczym dnie oceanu. Wyobraźnia otwiera przed nim nieograniczone możliwości – wszystko leży w jej zasięgu.

Począwszy od 6 roku życia, jeszcze bardziej rozwija się u dzieci umiejętność posługiwania się abstrakcją, dzięki czemu są w stanie lepiej rozpoznawać związki zachodzące między elementami. Lubią odkrywać skomplikowane ciągi przyczynowo – skutkowe i zawsze starają się to robić.

Sekret sukcesu polega na umiejętności inteligentnego stymulowania wyobraźni dziecka, aby później wzbudzić zainteresowanie w jego umyśle i doprowadzić do wykiełkowania w nim nasion, które zostały tam zasiane w postaci atrakcyjnego materiału, złożonego z tekstów i obrazów, zawsze w odniesieniu do centralnego źródła inspiracji - Planu Kosmicznego, w którym każdy element, świadomie lub nieświadomie, przyczynia się do wielkiego Celu Życia."

Maria Montessori, Edukowanie potencjału ludzkiego.

FASCYNACJA BOHATERAMI

Cecha charakterystyczna wieku od 6 do 12 lat wiąże się z poprzednią. Dzieci w tym wieku uwielbiają poznawać bohaterów, ich losy i przeznaczenie, i to zarówno tych rzeczywistych, jak i wymyślonych — od Marii Skłodowskiej-Curie, po księżniczkę Leię, od Harry’ego Pottera po Leonarda da Vinci. Moralnie złożone postacie niepokoją dziecko i je fascynują. W tym wieku najbardziej interesują je historie i mity niosące wartości, refleksje i dwuznaczności. Powiązane jest to z rozwojem wyobraźni i dedukcji. Dziecko musi najpierw zdobyć umiejętność postawienia się na miejscu bohatera, zastanowienia się nad jego czynami i ich konsekwencjami. Połączenie wyobraźni i dedukcji z rozwojem zmysłu społecznego i moralnego powoduje, że stają się wrażliwe na te historie będące potężnym narzędziem nauki i wychowania. Uczą się, opowiadając historie i słuchając ich. Siła ich wyobraźni przenosi je w realia przygód tych bohaterów.

FASCYNACJA BOHATERAMI

Bohaterami inspirującymi dziecko w wieku od 6 do 12 lat mogą się stać również prawdziwe osoby, a nawet najbliżsi. Ma ono swoich idoli w rodzinie i otoczeniu — dorosłych służących mu za wzór. Dziecko w wieku od 6 do 12 lat zwraca się na zewnątrz, ku światu. W tym okresie mogą się u niego pojawiać niektóre pasje lub zamiłowania. Buduje ono wtedy swoje rozumienie świata ludzi, jego zasad, obyczajów i tego, co jest słuszne, a co nie. Historie i wybitne postacie są przy tym punktami orientacyjnymi, przewodnikami, pomocą w zrozumieniu.

ROZWÓJ SPOŁECZNY

FUNKCJONOWANIE SPOŁECZNE DZIECKA W WIEKU 6-12 LAT

Wiek szkolny to faza życia o największym znaczeniu w sensie społecznym. Charakter związków, w których dziecko uczestniczy we wczesnym okresie szkolnym, w istotny sposób wpływa na przebieg jego dalszego życia. Pójście do szkoły stanowi ważny krok na drodze od stopniowego rozluźniania więzów z rodzicami ku samodzielności w życiu dorosłym. Wzrasta natomiast znaczenie kontaktów z rówieśnikami, w sposób istotny wpływając na samoocenę dziecka.

KORZYŚCI WYNIKAJĄCE Z RELACJI SPOŁECZNYCH

W zależności od tego, czy dziecko podejmuje działania samodzielnie czy z innymi, czerpie ono różne korzyści: uczy się samodzielności lub współpracy, szacunku do punktu widzenia innych osób, udzielania pomocy, rozwiązywania konfliktów i wielu innych.

ujawnienie talentów,
uzdolnień

rozwój wiedzy,
nowe umiejętności

poczucie solidarności
społecznej

poczucie efektywności
współpracy

nauka współdziałania,
dyskusji,
odejście od egocentryzmu

źródło informacji
zwrotnych, kształtowanie
samooceny

CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU SPOŁECZNEGO. DZIECKO:

- kształtuje samoocenę pod wpływem kontaktów społecznych (rówieśniczych),
- odwzorowuje postawy, upodobania i zainteresowania zaobserwowane u kolegów/koleżanek,
- "zanurzenie" w kontaktach społecznych przyczynia się do rozwoju kompetencji społecznych,
- poznaje siebie i innych,
- poprzez zdobyte doświadczenia lepiej rozumie różne sytuacje społeczne,
- wychodzi z fazy dziecięcego egocentryzmu,
- dzięki rozumieniu i respektowaniu faktu, iż inni ludzie mogą mieć odmienne zdanie, jest w stanie prowadzić dyskusje i podejmować zdrową współpracę z innymi,
- potrzebuje pracy w grupie, która zaspokaja jego potrzeby przypisane dla tego okresu rozwojowego,

ROZWÓJ SPOŁECZNY DZIECKA W WIEKU 6-12 LAT, A SPOSÓB KSZTAŁCENIA:

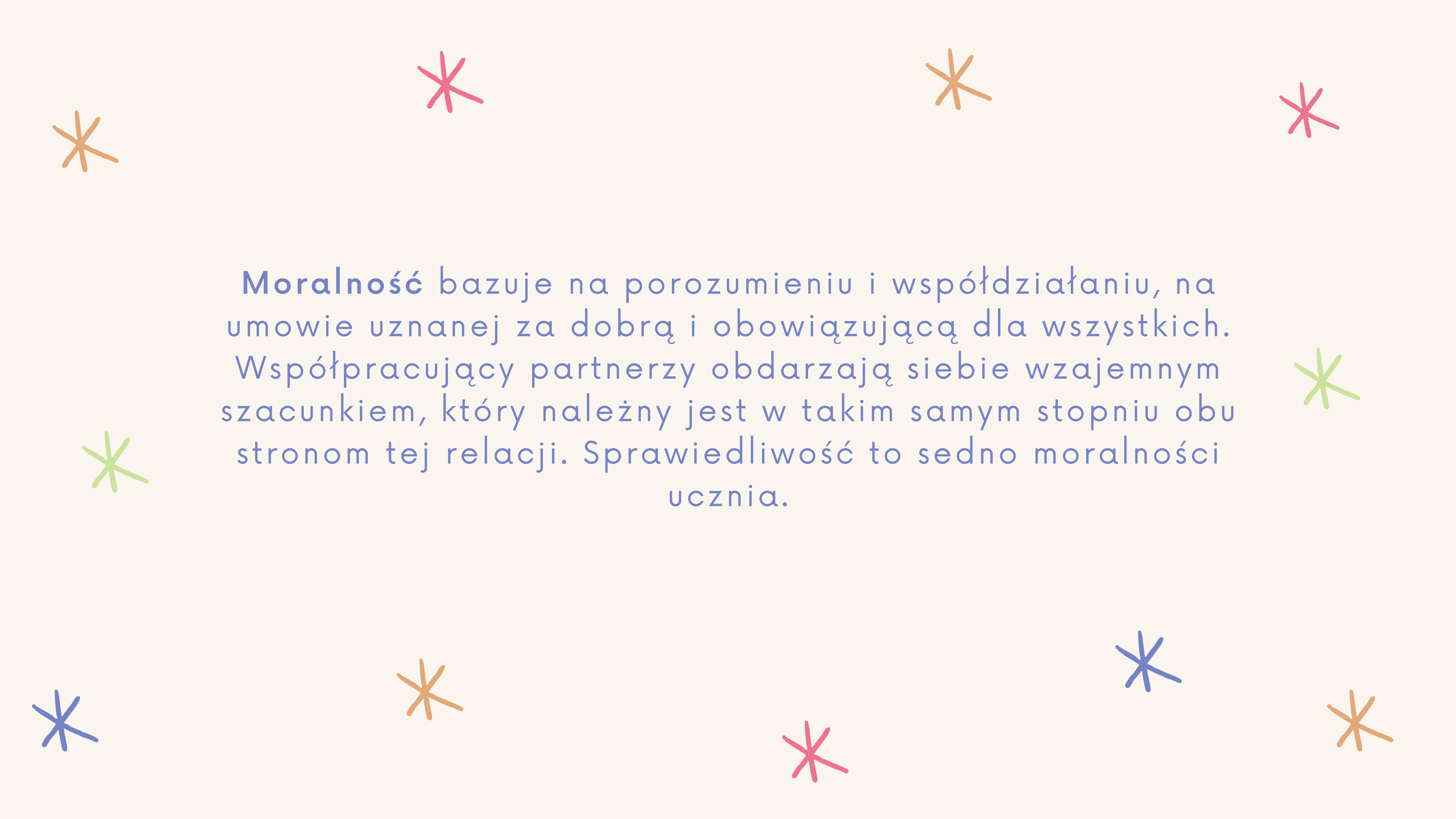
- Ze względu na "łaknienie" kontaktów rówieśniczych, dziecko potrzebuje pracy grupowej, podczas której nie tylko wymienia informacje potrzebne do wykonania zadania, ale również wzrasta w zakresie społecznym i emocjonalnym,
  - Najlepszą formą takiego działania będzie praca oparta na współpracy. Nauczyciel nie powinien nadużywać elementu rywalizacji i unikać porównywania uczniów między sobą, wskazując ich braki/słabe strony,
  - Ze względu na znaczenie relacji rówieśniczych dla dziecka, będzie ono naśladować zachowanie i postawy uczniów z grupy. Warto dlatego stwarzać okazję do współpracy, podczas której możliwy będzie tutoring rówieśniczy.
-

ROZWÓJ MORALNY

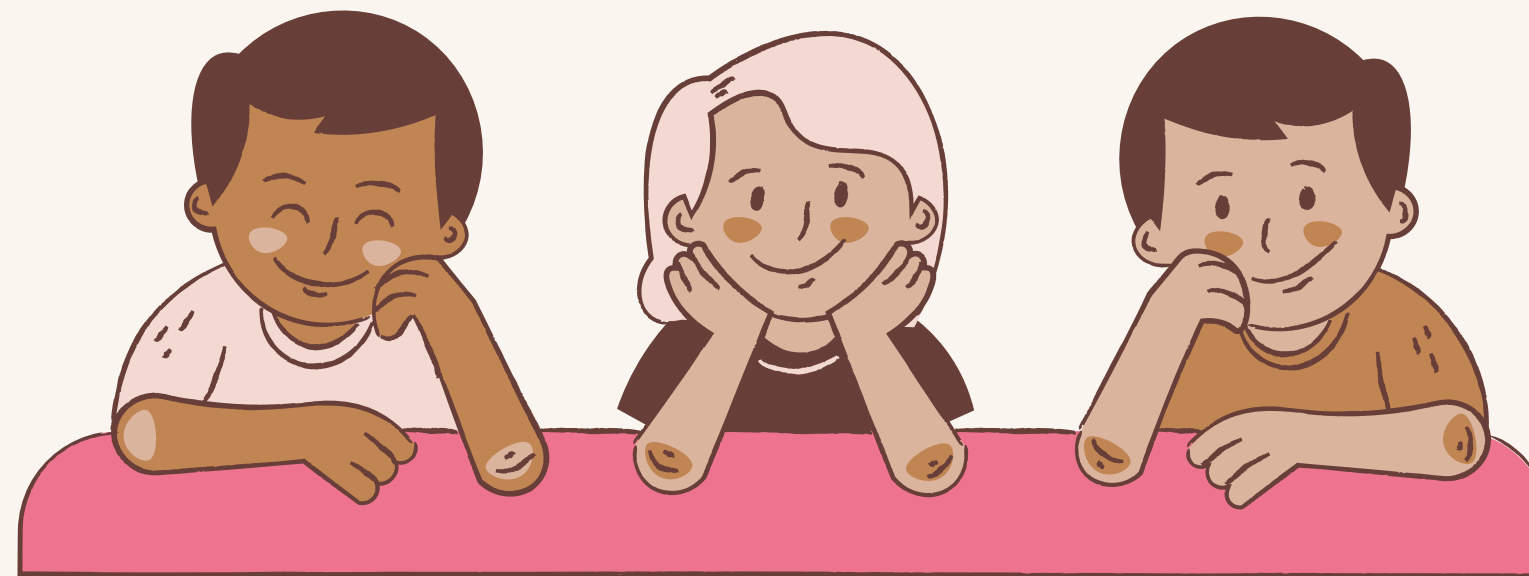
Moralność bazuje na porozumieniu i współdziałaniu, na umowie uznanej za dobrą i obowiązującą dla wszystkich. Współpracujący partnerzy obdarzają siebie wzajemnym szacunkiem, który należy jest w takim samym stopniu obu stronom tej relacji. Sprawiedliwość to sedno moralności ucznia.

Młodsze dzieci podejmowanie zadań i wypełnianie obowiązków opierają głównie na posłuszeństwie wobec dorosłych.

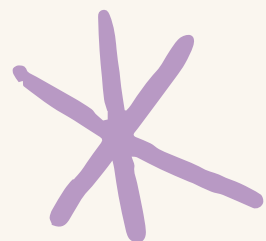
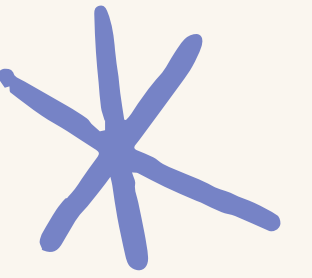
Pod koniec okresu szkolnego rozwój moralny ma szansę na wejście na nowy etap - **moralności autonomicznej**, opartej na uwewnętrznionych normach.

Ten rodzaj moralności nakazuje postępować zgodnie z wyznawanymi przez siebie zasadami bez względu na okoliczności, czyli nie tylko z powodu obawy przed karą czy z chęci uzyskania nagrody. Satysfakcję zaczyna przynosić samo postępowanie zgodnie z normą. Dzieci zaczynają dokonywać własnych ocen moralnych, czyli samodzielnie rozważać poprawność lub niepoprawność swoich działań, a nie tylko przejmować oceny tego, co jest dobre, a co złe od autorytetów, czyli dorosłych.

W ocenach moralnych uczniowie zaczynają brać pod uwagę nie tylko obserwowane skutki danego czynu, ale przede wszystkim intencje i motywy sprawcy czynu, co jest możliwe dzięki zdolności uwzględnienia punktu widzenia innego niż własny i opanowaniu takich pojęć, jak przypadek i intencjonalność

Rozwój moralny, tak jak inne sfery, wymaga stymulowania, wspierania przez opiekunów, na przykład poprzez zachęcanie do refleksji nad postępowaniem swoim oraz innych osób, poprzez dyskutowanie, przekonywanie do swoich racji w zakresie tego, co jest słuszne i sprawiedliwe, a nie jedynie poprzez autorytarne narzucanie swojego zdania.

BIBLIOGRAFIA:

- * A. Brzezińska, Psychologiczne portrety człowieka
- * Ch. Poussin, H. Roche, N. Hamidi, Metoda Montessori od 6 do 12 lat
- * M. Duffy, D. Duffy, Dzieci Wszechświata